

CĂRȚILE AUDIO CA ALTERNATIVĂ LA LECTURA TRADIȚIONALĂ

Angela DRĂGĂNEL

ORCID 0000-0002-6749-6782

Rezumat:

Cărțile audio câștigă popularitate datorită adaptabilității la viața modernă și au o creștere semnificativă la nivel global. În Republica Moldova, piața cărților audio este în dezvoltare, iar schimbările legislative pot face cărțile electronice și audio mai accesibile. Bibliotecile se adaptează la era digitală, promovând accesul la cărți audio și electronice. Exemple din alte țări arată cum tehnologia digitală poate stimula lectura diversificată. În Canada, cărțile audio au schimbat obiceiurile de lectură, devenind o parte esențială a acesteia. Aceste cărți au beneficii semnificative pentru persoanele cu dislexie și în educație, îmbunătățind abilitățile de citire și stimulând interesul pentru lectură. Extinderea cărților audio în limbi regionale deschide oportunități de dezvoltare personală. Traducerea în peste 1000 de limbi, cu voci variate, este o provocare inovatoare pentru viitor.

Cuvinte-cheie:

carte audio, obicei de lectură, abilitate de citire, dislexie, studiu nou despre lectură, bibliotecă, lectura în pandemie.

Abstract:

Audiobooks are gaining popularity due to their adaptability to modern life, being in significant growth globally. The audiobook market is developing in the Republic of Moldova too; legislative changes make e-books and audiobooks more accessible. Libraries

are adapting to digital age, promoting access to audio and electronic books. Examples from other countries show how digital technology can stimulate diverse reading. In Canada audiobooks have changed reading habit, becoming a part of it. These kind of books have significant benefits for people with dyslexia and in education, improving reading skills and stimulating interest in reading. Expansion of audiobooks into regional languages opens opportunities for personal development. Translated into over 1000 languages, with varied voices, the audiobooks is an innovative challenge for the future.

Keywords:

audiobook, reading habit, reading skill, dyslexia, new studie in reading, librerie, reading during the pandemic.

În peisajul complex al domeniului editorial, cărțile audio au devenit o formă influentă de distribuție a conținutului literar. Ele se remarcă prin adaptabilitatea la ritmul vieții moderne și la diversele nevoi ale cititorilor. În timpul pandemiei, acest mod de consum cultural a câștigat importanță, evidențiindu-și versatilitatea și utilitatea. În mai multe țări, sectorul cărților audio a înregistrat o creștere semnificativă, subliniind rolul lor central în contextul actual. Popularitatea crescândă a cărților audio a dus la lansarea pe piață a peste 46.000 de titluri noi anual [5], confirmând astfel perspectivele lor pe termen lung.

Piața globală a cărților audio a fost evaluată la 5.364,9 milioane dolari în 2022 și se estimează o rată de creștere medie anuală de 26,3% din 2023 până în 2030. Flexibilitatea cărților audio permite oricui să asculte conținut în orice moment. Cărțile audio fac conținutul ușor accesibil pe orice dispozitiv electronic, oricând și oriunde. Disponibilitatea internetului și dispozitivelor IoT (*Internet of Things* „Internet al obiectelor”), oferă consumatorilor modalități mai ușoare de a asculta cărți audio [2], iar peste 70% dintre consumatorii de cărți audio ascultă cărți pentru relaxare și divertisment [5].

Potrivit unui raport publicat de *Librandă* [15], cel mai mare dis-

tribuitor mondial de conținut editorial digital în limba spaniolă, vânzările de cărți digitale în limba spaniolă au ajuns la 119 milioane de euro în 2022 (79 milioane în Spania și 40 milioane în restul lumii), reprezentând o creștere de 5% în Spania și de 4% la nivel mondial. *Libranda* a distribuit 128.000 de cărți. Raportul acoperă întreaga piață de cărți electronice în spaniolă și limbi co-oficiale, cu excepția autopublicării, care se estimează că reprezintă 2% din vânzările totale. Datele sunt preluate de la toate editurile și platformele digitale care vând cărți electronice. În cazul cărților audio, datele sunt incomplete, deoarece *Libranda* nu deține întreaga piață pentru acest tip de publicații. Deci, este incontestabil faptul că acest format câștigă popularitate [20].

În anul 2021, în Japonia, formatul digital a reprezentat circa 38% din vânzările totale de carte, în timp ce în SUA cota de piață digitală a fost de aproape 25%, potrivit unui raport al Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale. În statele europene, cărțile audio și cărțile electronice reprezintă până la 15% din piața de carte, cu ponderi mai ridicate în statele nordice. Și aceste tendințe internaționale încep să se reflecte în comportamentul cititorilor, cu o cerere tot mai mare de cărți audio și în limba română.

Voxa, prima platformă de cărți audio și cărți electronice în limba română, a lansat prima ediție a raportului „Piața de carte digitală din România”. Acest raport analizează evoluția pieței de cărți audio și cărți electronice din România din ultimul an. Studiul a fost realizat în perioada ianuarie-martie 2023 și cuprinde o analiză cantitativă (pe baza statisticilor *Voxa*) și o analiză calitativă (interviuri cu utilizatorii *Voxa*, cu reprezentanți ai editurilor și cu reprezentanți ai angajatorilor care oferă cărți audio ca beneficiu pentru angajați). Conform acestui raport, echipa platformei a încheiat primul an de activitate cu venituri din abonamente în valoare de circa 4 milioane de lei și un număr de 160.000 de utilizatori recurenți. Pentru anul 2023 se estimează o creștere semnificativă a numărului de abonați.

Vânzările de carte din România (în format tipărit, cărți electronice și cărți audio) sunt estimate în prezent la valoarea de aproxima-

tiv 500 de milioane de lei. Din totalul vânzărilor de carte, piața de carte digitală are o valoare de sub 5 milioane de lei, în următorii trei ani acest segment va genera venituri de cel puțin 50 de milioane de lei, potrivit studiului *Voxa*.

Un alt studiu realizat în 2022 de compania de cercetări de marketing *AHA Moments* asupra populației urbane digitalizate cu vârsta cuprinsă între 18 și 55 de ani arată că 24% dintre români au încercat deja experiența cărților audio, iar pentru 72% dintre români formatul este unul care li se pare atractiv.

La *AudioTribe*, o altă platformă românească de cărți audio, numărul ascultătorilor activi s-a dublat pe parcursul anului 2022 și au fost ascultate peste 30.000 de cărți audio. Un studiu intern realizat de *AudioTribe* la finalul anului a arătat că 9 din 10 persoane simt că își folosesc timpul mai productiv de când au devenit utilizatorii platformei [17].

În Republica Moldova, piața cărților audio se află într-o fază inițială de dezvoltare, cu toate că prima carte audio a fost lansată în luna decembrie a anului 2012 [11, p. 191]. Potrivit *Raportului Camerei Naționale a Cărții*, în 2022 a fost publicat doar un titlu de carte audio. Cu toate acestea, există o veste încurajatoare: cărțile electronice și audio beneficiază acum de scutire de TVA, datorită unei modificări a Codului fiscal adoptate de Parlamentul Republicii Moldova în martie 2022. Aceste modificări includ scutirea de TVA pentru producția de cărți electronice și audio, precum și pentru publicațiile periodice electronice și audio, serviciile de editare și serviciile legate de drepturile de autor și alte drepturi conexe. Anterior, taxa pe valoare adăugată pentru această producție era de 20%. Această schimbare legislativă are potențialul de a face cărțile electronice și audio mai accesibile publicului larg și de a încuraja lectura, în special printre tineri.

Nu au fost efectuate studii specifice cu privire la utilizarea cărților audio în Republica Moldova. Cu toate acestea, există câteva date din două studii diferite care pot oferi o imagine asupra interesului pentru cărțile audio în rândul populației din țară. Conform studiului *Lectu-*

ra în comparație intergenerațională, realizat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova în ianuarie 2022 în colaborare cu Mangeta Consulting, în cadrul căruia au fost chestionați participanții și cu privire la preferințele lor în ceea ce privește formatele alternative de lectură, s-a constatat că peste o treime din respondenți (35%) din Generația Z (cu vârste între 5 și 25 de ani) se arată interesați de ascultarea cărților audio. Cu toate acestea, interesul pentru această formă de lectură scade odată cu înaintarea în vârstă.

În cadrul unui alt studiu sociologic *Topul celor mai citite 10 cărți, editate în 2022*, realizat în perioada iunie – septembrie 2023, participanții au fost întrebați cu privire la preferințele lor în ceea ce privește formatul de lectură. Pe baza datelor extrase din acest studiu, concluzia evidentă este că majoritatea participanților (93,3%) manifestă preferință pentru cărțile tipărite, în timp ce doar 5,7% dintre aceștia aleg cărțile electronice, iar doar 1,0% optează pentru cărțile audio. Acest număr mic poate fi atribuit, poate, și numărului limitat de cărți audio disponibile în limba română. Totuși, asistăm din când în când la unele evenimente de promovarea a cărților audio și la noi în țară. Un așa fel de eveniment a avut loc la 7 septembrie 2023, în cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, unde a fost lansată o nouă carte audio în limba română, „Biochimii paralele”, a poetei Liuba Sârbu. Versurile sunt recitate de Maia Morgenstern și sunt însoțite de două creații ale compozitorului Eugen Doga, executate la pian de tânărul pianist, de la Montreal, Matteo Ioan Chirilă. Este important de menționat că această carte nu a fost produsă în Moldova.

Sperăm că în viitorul apropiat să se dezvolte conținut audio în limba română și în țara noastră. În timp ce suntem la volan, pe drum, în pauzele dintre întâlniri sau în mijloacele de transport, să facem opțiunea pentru cărți audio dintr-o gamă variată: de la lucrări specializate la opere literare, de la romane celebre la poezii, nuvele sau eseuri semnate de autori români și autohtoni sau chiar traduceri ale marilor capodopere ale literaturii universale.

În era contemporană a tehnologiei digitale, bibliotecile au traversat o transformare semnificativă, aducând cu sine schimbări pro-

funde în modul în care oamenii accesează și utilizează informațiile. Cărțile electronice și cărțile audio au jucat un rol esențial în această evoluție, aducând cu ele provocări și oportunități în gestionarea bibliotecilor.

Odată cu apariția cărților electronice și a cărților audio, bibliotecile au trebuit să se adapteze rapid la noile tehnologii și cerințe ale utilizatorilor. Un aspect important în această schimbare a fost gestionarea tehnică a resurselor digitale. Aceasta a implicat crearea și administrarea platformelor de distribuție online pentru cărți electronice și audio, asigurându-se că utilizatorii au acces facil și securizat la aceste resurse. Infrastructura IT a bibliotecilor a trebuit să evolueze pentru a gestiona eficient cantitățile mari de date digitale și pentru a asigura o experiență de utilizare fără întreruperi.

În ceea ce privește aspectele practice, bibliotecile au trebuit să dezvolte strategii pentru a răspunde cererii crescânde pentru cărți electronice și audio. Acest lucru a inclus colaborarea cu editorii și furnizorii de conținut digital pentru a achiziționa licențe și drepturi de distribuție, dar și pentru a dezvolta colecții diverse și relevante. De asemenea, bibliotecile au creat servicii de consultanță și asistență pentru utilizatori în ceea ce privește utilizarea noilor formate de cărți și dispozitive electronice asociate.

Aspectele legislative și reglatoare au reprezentat, de asemenea, un domeniu important în gestionarea resurselor digitale în cadrul bibliotecilor. Drepturile de autor, licențele de utilizare și restricțiile de distribuție au necesitat o atenție sporită pentru a asigura conformitatea cu legislația în vigoare. Bibliotecile au trebuit să navigheze prin labirintul legislativ pentru a oferi acces legal și etic la conținutul digital, respectând drepturile autorilor și ale utilizatorilor.

În multe țări, inclusiv în Cehia, există legi care guvernează utilizarea materialelor protejate de drepturile de autor în contextul bibliotecilor și al împrumutului. Aceste legi pot permite bibliotecilor să facă copii ale operelor protejate pentru a le pune la dispoziția utilizatorilor în cadrul serviciilor de împrumut. Aceasta este o excepție

în ce privește drepturile de autor care permite utilizarea operei în scopul educațional sau pentru cercetare fără a necesita permisiunea explicită a deținătorului drepturilor.

Legile privind drepturile de autor și împrumutul în biblioteci pot varia de la o țară la alta, dar, în general, o normă comună constă în faptul că bibliotecile pot oferi opere protejate de drepturile de autor prin intermediul serviciilor de împrumut, fără a necesita plăți suplimentare către proprietarii drepturilor. Cu toate acestea, adesea bibliotecile au limite privind numărul de copii care pot fi făcute și modul în care utilizatorii pot folosi aceste lucrări [7].

La Biblioteca de Stat din Moravia (*Moravská zemská knihovna*), începând cu anul 2013, cu ajutorul voluntarilor, a fost dezvoltată o colecție extinsă de documente audio: *Fonoteca Națională Virtuală (Virtuální národní fonotéka)*. Cu toate acestea, problemele financiare au dus la stagnare și, în 2018, a fost creat un parteneriat cu Biblioteca Tehnică Națională (*Národní technická knihovna*) pentru a extinde colecția, redenumită în 2020 în *Fonoteca Națională (Národní fonotéka)*.

Acest sistem online furnizează informații legate de înregistrările audio, inclusiv detalii despre disponibilitate, locație și format. În cadrul acestui proiect sunt colectate aproximativ 500.000 de înregistrări de la diverse surse. Inițial, colecția includea și cărți audio, dar colaborarea cu aceste companii a fost întreruptă. Proiectul a fost susținut de mai mulți parteneri, printre care Biblioteca Municipală din Praga, Muzeul Național și alții. Din păcate, bugetul limitat al Bibliotecii Tehnice Naționale din Praga și efectele pandemiei au avut un impact negativ asupra acestuia. Portalul este disponibil publicului, dar, din cauza lipsei de fonduri, dezvoltarea Fonotecii Naționale a fost întreruptă [9]. În prezent, se caută un nou operator pentru gestionarea acesteia.

În Brazilia însă bibliotecile digitale, în special Proiectul *Biblioteca Digitală Tocalivros*, au devenit o soluție atractivă pentru accesul la cărți prin dispozitive electronice, inclusiv în timpul pandemiei. Acest proiect a colaborat cu Asociația Nonguvernamentală *Recode* pentru a

oferi acces gratuit la platformă pentru 149 de biblioteci timp de un an. Proiectul a fost primit cu succes și extins timp de un an pentru încă 27 de biblioteci cu numele de *Biblioteca Noastră Digitală*.

Biblioteca Digitală Tocalivros asigură accesul la cărți online și offline, fără restricții și este destinată diverselor grupuri de utilizatori, cum ar fi persoanele cu dislexie sau deficiențe de vedere, precum și pentru cei mai în vârstă sau cu probleme de vedere, deoarece permite personalizarea dimensiunii fontului. Cărțile audio și electronice sunt adaptabile, eficiente și utile în multe situații, contribuind la acumularea cunoștințelor, îmbunătățind memoria și pronunția [6].

Această inițiativă promovează lectura incluzivă, oferind acces la conținut literar pentru persoanele cu diverse nevoi și dizabilități, inclusiv mobilitate redusă sau probleme de vedere. Deși inițial au fost limitate publicațiile adaptate în format incluziv, platforma digitală indicată a extins accesul la aceste resurse. În final, această inițiativă reprezintă o oportunitate semnificativă pentru dezvoltarea lecturii și accesul la cărți în *Espírito Santo*, într-un context în care tehnologia facilitează accesul la cunoaștere și divertisment [7].

Biblioteca Publică din Palencia, Spania, a lansat o inițiativă inovatoare de a oferi cărți audio înregistrate pe dispozitive de difuzare și puse la dispoziție cititorilor printr-un serviciu de împrumut [3]. Această inițiativă se dovedește a fi o metodă excelentă prin care persoanele cu deficiențe de vedere sau cele care preferă să asculte în loc să citească pot savura conținutul literar. De asemenea, furnizarea difuzoarelor pentru redarea cărților audio aduce beneficii și celor care nu au acces la astfel de dispozitive, permițându-le să profite de avantajele progresului tehnologic în ceea ce privește experiența utilizării cărților audio.

Tot în Spania, există din 2014, un proiect numit *eBiblio*, susținut de Ministerul Culturii și Sportului [21]. În cadrul acestui proiect a fost creată platforma care oferă serviciu online gratuit de împrumut al cărților audio (6,67 % din întreaga colecție), cărți tipărite, reviste și ziare electronice prin intermediul bibliotecilor publice spaniole.

Pentru a beneficia de acest serviciu există câteva condiții: un card activ al unei biblioteci publice participante în acest proiect, acces la internet și un dispozitiv de citire compatibil, cum ar fi un computer, tabletă, telefon mobil sau cititor de cărți electronice. Acest serviciu poate fi accesat prin browser sau prin intermediul unei aplicații gratuite pentru dispozitive mobile. Platforma *eBiblio* este disponibilă 24 de ore pe zi, 7 zile pe săptămână, pe tot parcursul anului și oferă posibilitatea de a citi atât online, cât și offline prin descărcare.

Colecția *eBiblio* cuprinde o varietate de peste 43 mii de publicații de ficțiune și non-ficțiune, destinate atât adulților, cât și copiilor. Aceasta include cărți clasice, noutăți editoriale, acoperind o gamă largă de subiecte. Pentru a menține colecția actualizată, sunt adăugate în mod regulat publicații noi, inclusiv lucrări recente ale autorilor de top și alte titluri de interes.

Potrivit unui studiu al *Librandei*, principalul distribuitor de conținut digital editorial în limba spaniolă la nivel mondial, împrumuturile digitale în biblioteci au înregistrat o creștere de 33% în 2022 față de anul precedent. Astfel, se ajunge la o cotă de 6,6% din piața cărții digitale, ca urmare a achiziționării de licențe pentru cărți electronice și audio pentru bibliotecile publice digitale din Spania, realizată parțial de Ministerul Culturii și Sportului cu sprijinul programului *Next Generation EU*, și ca urmare a creșterii achizițiilor de conținut digital în bibliotecile școlare și educaționale atât în Spania, cât și în America Latină (deși manualele nu sunt luate în considerare în acest raport) [13].

În Canada au fost efectuate mai multe studii despre lectură, în general, și utilizarea cărților audio, în special. Un studiu recent privind utilizarea cărților audio în Canada, realizat de *BookNet Canada*, rezultatele căruia au fost publicate la 12 iulie 2022, susține că cărțile audio nu sunt viitorul, ci prezentul. Potrivit *OverDrive*, cea mai importantă platformă de lectură digitală din lume pentru biblioteci și școli, împrumuturile de cărți audio digitale au crescut cu 156% din 2017 până în 2021. De fapt, 30% din toate împrumuturile din

bibliotecile digitale în 2021 sunt cărți audio, cu 4% mai mult decât în 2020 [16].

Analizând informațiile obținute din *Studiul canadian al consumatorilor de carte 2021*, care s-a bazat pe sondajele efectuate în aprilie, iunie, septembrie și decembrie 2021, în rândul a 10.218 canadieni adulți vorbitori de limbă engleză, s-a constatat că 9% din totalul împrumuturilor din biblioteci în cursul anului 2021 au fost cărți audio. În medie, utilizatorii canadieni de cărți audio au împrumutat două astfel de publicații pe lună.

Aceeași organizație non-profit care dezvoltă tehnologie, standarde și educație pentru a servi industria cărții din Canada – *BookNet* – a realizat și cea de-a zecea ediție a studiului *Timpul liber și lectura canadienilor*. Acest sondaj a fost realizat în ianuarie 2023 pe un eșantion de 1.290 de canadieni cu vârsta peste 18 ani. În anul 2022, a avut un eșantion de 1.282 de adulți; iar în 2021, 1.253 de persoane au participat la studiu. În toate aceste sondaje, un număr de 1.000 de participanți, și respectiv 1.001 în sondajul din 2023, au fost identificați drept „cititori”. Această categorie include, în ultimul an, persoanele care au citit sau au ascultat o carte sau o parte dintr-o carte de cel puțin câteva ori pe an.

În ceea ce privește obiceiurile de lectură, au fost făcute următoarele constatări:

- 49% dintre canadieni au afirmat că citesc sau ascultă cărți săptămânal, în timp ce 31% au spus că o fac zilnic. Pentru cei care se încadrează în categoria cititorilor, lectura și audierea cărților se află pe locul 8 într-o listă de activități efectuate săptămânal (64%) și pe locul 6 într-o listă de activități efectuate zilnic (40%).
- În 2022, 50% dintre respondenți au citit sau au ascultat între 1 și 5 cărți, în timp ce 28% au citit sau au ascultat între 6 și 11 cărți. Alte 16% au citit sau au ascultat între 12 și 49 de cărți, iar 6% au citit sau au ascultat 50 sau mai multe cărți în cursul anului precedent.
- Cititorii de cărți tipărite aveau tendința de a cumpăra cărțile (52%) mai degrabă decât să le împrumute (46%). Pe de altă parte, cititorii de cărți digitale erau mai predispuși să le împrumute (59%)

decât să le cumpere (40%). În ceea ce privește ascultătorii de cărți audio, 55% au ales să le împrumute, în timp ce 44% le-au cumpărat [8].

Un alt studiu realizat în Canada de către Jessica Grace DeWit, absolventă a Universității Dordt, *Impactul cărților audio asupra atitudinilor de lectură ale elevilor din ciclul primar*, și-a propus să determine dacă utilizarea cărților audio în lectura liberă crește atitudinea pozitivă față de lectură. Acest studiu a durat doar 6 luni și a avut un număr mic de participanți – 23 de elevi din clasa a 5-a/6-a din Alberta, Canada. În același timp, datele calitative au fost colectate prin chestionare de autoevaluare, ceea ce putea influența rezultatele, deoarece societatea tinde să răspundă conform așteptărilor, în special în această metodă de colectare a datelor. Elevii au ascultat cărți audio de trei ori pe săptămână, timp de 20 de minute, pe parcursul a șase săptămâni. Totuși, rezultatele au arătat o ușoară creștere a atitudinilor pozitive față de lectură la acești participanți, ceea ce sugerează că cărțile audio pot avea un rol în contracararea scăderii interesului pentru lectură în rândul elevilor din ciclul primar [10].

În lumina acestor constatări, devine evident că promovarea unor metode atractive pentru citit este esențială pentru a încuraja dezvoltarea abilităților de lectură la elevi. Concluziile acestui studiu subliniază potențialul cărților audio pentru îmbunătățirea percepției pozitive asupra lecturii, contribuind astfel la stimularea interesului pentru citit în rândul tinerilor.

O altă cercetare *Sunet, povești și psihologie: percepții și motivații ale consumului de cărți audio*, realizată de către Ellice K. Tan de la Universitatea Brigham Young din SUA, a avut ca scop explorarea atitudinilor, opiniilor și convingerilor persoanelor care preferă să asculte cărțile audio [19]. Acest studiu oferă o perspectivă asupra principalelor categorii de ascultători a cărților audio. Atât cercetătorii, cât și industria cărților audio pot utiliza rezultatele pentru a dobândi o înțelegere mai profundă a motivațiilor și a comportamentelor acestor ascultători. Prin analiza factorială a datelor, au fost identificate patru grupuri distincte:

- „Iubitorii de cărți ocupați”, care ascultă pentru că nu au timp să citească.
- „Non-cititorii”, cărora le plac cărțile audio pentru că nu le place să citească cărți fizice.
- „Iubitorii de experiențe”, care ascultă pentru a se putea scufunda într-o lume a lor.
- „Căutătorii de divertisment”, care văd cărțile audio ca o recompensă pentru a-i motiva să îndeplinească sarcini zilnice plictisitoare [19].

Aceste concluzii pot fi extrem de utile pentru companiile care doresc să dezvolte cărți audio adaptate preferințelor specifice ale audienței. Studiul subliniază importanța cărților audio ca mijloc de acces la cunoaștere într-o lume agitată.

Cărțile audio pot fi o resursă valoroasă pentru persoanele cu dislexie – o tulburare de învățare care afectează abilitatea de a recunoaște cuvintele scrise corect și de a le citi fluent. În ultimii ani au fost realizate diverse cercetări pentru a investiga impactul tehnologiilor asupra persoanelor cu cerințe speciale, în vederea stimulării lor în procesul de lectură. Un studiu mai amplu în acest sens a fost realizat în Suedia, care a durat 5 ani și a avut 9 participanți (opt adolescenți și un adult) cu dizabilități severe de citire și scriere sau dislexie de la gimnaziu până la liceu, ce au apreciat cel mai mult cărțile audio, inclusiv materialele care au în mod implicit funcții de citire cu voce tare încorporate, din cauza ușurinței lor de utilizare și a valorii ridicate pentru înțelegerea textului în temele școlare la toate disciplinele [4].

Un alt studiu conex și-a propus să investigheze utilizarea cărților audio ca instrument de predare pentru elevii dislexici vorbitori de limbă portugheză. Obiectivele specifice au inclus evaluarea abilităților de citire și scriere ale elevilor și a capacităților lor de utilizare a cărților audio. În același timp s-au identificat punctele forte și cele slabe asociate utilizării cărții audio de către elevii cu dislexie. Investigația a inclus o metodologie calitativă, descrisă ca descriptivă, și a implicat cercetări de teren cu 53 de elevi de liceu, împărțiți

în două grupuri, și profesorii acestora. Pentru colectarea datelor au fost folosite un jurnal de observație, chestionare și metode didactice, care au inclus utilizarea cărților tradiționale și a cărților audio, punând accent pe cartea scriitorului și dramaturgului brazilian Ariano Suassuna „Auto da Compadecida” (Compassiunea de sine). Rezultatele studiului au demonstrat că aceste cărți audio pot fi de mare ajutor în dezvoltarea abilităților de citire nu doar în cadrul limbii portugheze, ci și în alte discipline, deoarece pot încuraja implicarea tuturor elevilor, indiferent de prezența sau absența dislexiei, conducând la o mai mare implicare și interacțiune în timpul lecțiilor [12].

Atunci când a fost comparată participarea elevilor în sesiunile cu și fără utilizarea cărților audio, s-a observat că această resursă tehnologică era bine primită de către participanții, care au exprimat dorința ca lecturile să aibă întotdeauna componenta audio. Elevii cu dislexie au subliniat în mod special beneficiile pe care le-au obținut de la cărțile audio în timpul lecturilor, cum ar fi îmbunătățirea înțelegerii textului, evitarea pierderii firului narativ și stimularea imaginației în timpul narațiunii. Cu toate acestea, în ciuda disponibilității cărților audio pe mai multe platforme gratuite, mulți elevi și chiar profesori au indicat că nu sunt familiarizați cu această resursă sau că nu au utilizat-o anterior.

Ghidul IFLA privind serviciile de bibliotecă pentru persoanele cu dislexie, lansat în 2001 și actualizat în 2014, încurajează bibliotecile să coopereze cu instituțiile educaționale și subliniază importanța includerii utilizatorilor cu tulburări de învățare. Acest ghid propune modalități mai simple de etichetare a colecțiilor și sugerează materiale adecvate pentru utilizatorii cu astfel de dificultăți de învățare, cu accent deosebit pe cărțile audio [14]. Acestea nu doar pot înlocui cititul pentru copiii care încă nu știu să citească singuri sau pot servi drept suport pentru învățarea limbilor străine, dar sunt deosebit de valoroase pentru persoanele cu dislexie.

Bibliotecile inițiază cluburi de lectură cu unul dintre obiectivele principale de a sprijini acești utilizatori cu nevoi speciale. În multe dintre aceste cluburi se utilizează în mod deliberat cărțile audio care

ajută să transforme non-cititorii în cititori. Majoritatea cluburilor sunt conduse de bibliotecari, care colaborează cu școlile primare, sau sunt coordonate de profesori, care stabilesc legături cu biblioteca locală. Organizatorii cluburilor sunt de acord că asocierea auzului cu percepția vizuală reprezintă un moment care stimulează înțelegerea cărților audio, motiv pentru care combină ascultarea cu lectura textului scris.

Concluzii

Bibliotecile moderne se adaptează constant pentru a satisface nevoile diverse ale comunităților lor. În ceea ce privește Republica Moldova, ar fi binevenită dezvoltarea unei platforme online pentru cărți, reviste, ziare electronice și cărți audio care să poată fi accesată de toți utilizatorii bibliotecilor din țară, așa cum prevede Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, în paragraful 5.8, punctul 1 „Documentarea, unificarea și digitizarea fondului de carte din bibliotecile publice” [18]. Această inițiativă poate atrage un public mai larg și promova lectura în rândul celor care preferă alte modalități de consum al conținutului scris. Adaptarea tehnologică și conceptuală a bibliotecilor le va permite să rămână centre culturale și educative vitale în comunități.

Cărțile audio, la rândul lor, vor deveni tot mai populare, iar statisticile vânzărilor reflectă interesul crescut al cititorilor pentru acest format. Cu această creștere evidentă se preconizează ca, în viitorul apropiat, cărțile audio vor continua să câștige popularitate.

Este important de menționat că aceste cărți audio nu concurează cu cărțile tipărite sau electronice, ci mai degrabă cu alte forme de divertisment audio, precum podcasturile, playlisturile muzicale, aplicațiile de meditație, YouTube și altele. Costurile ridicate ale cărților audio se explică, în principal, prin investițiile semnificative în procesul lor de producție, care pot atinge sume considerabile, ajungând la sute sau chiar mii de dolari per oră de audiobook finalizat. Acest cost poate varia în funcție de notorietatea naratorului, iar uneori editorii angajează actori celebri sau celebrități pentru a crește atractivitatea audiobookului.

În plus, piața cărților audio nu se adresează doar celor care fac trecerea de la lectura tradițională la ascultarea cărților. Există o mare oportunitate de a atrage persoanele din întreaga lume care nu practică lectura sau nu o pot face din diverse motive. Extinderea ofertei de cărți audio în limbi regionale poate deschide noi oportunități de piață, în special în categoria dezvoltării personale. Traducerea unui număr impresionant de cărți în peste 1000 de limbi, cu diferite accente și voci, reprezintă o provocare tehnologică inovatoare care poate fi abordată în viitor [1].

Referințe bibliografice:

1. ARHIP, Odette și Cristian ARHIP. *Book market*. Disponibil: <https://s9.ro/2dx2> [accesat 2023-09-04].
2. *Audiobooks Market Size, Share & Trends Analysis Report By Genre, By Preferred Device (Smartphones, Laptops & Tablets, Personal Digital Assistants), By Distribution Channel, By Target Audience, By Region, And Segment Forecasts, 2023-2030*. Disponibil: <https://s9.ro/2dx3> [accesat 2023-09-04].
3. *Audiolibros en altavoz*: canalul de YouTube a Bibliotecii Publice din Palencia. Disponibil: <https://www.youtube.com/watch?v=p5tz1g8aqMQ> [accesat 2023-09-04].
4. BÄCK, Gunilla Almgren, Emma LINDEBLAD, Carina ELMQVIST și Idor SVENSSON. *Dyslexic students' experiences in using assistive technology to support written language skills: a five-year follow-up*. Disponibil: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1748310.2022.2161647> [accesat 2023-09-04].
5. *Beneficiile cărților audio în epoca modernă*. Disponibil: <https://s9.ro/2dx4> [accesat 2023-09-04].
6. *Bibliotecas digitais: projeto disponibiliza audiolivros e e-books pelo Brasil*. Disponibil: <https://short-link.me/17xMB> [accesat 2023-09-04].
7. *Bibliotecas públicas do ES recebem acervo digital de audiolivros e e-books*. Disponibil: <https://s9.ro/2dx5> [accesat 2023-09-04].
8. *CANADIANS AND THEIR LEISURE TIME IN 2022: LEISURE & READING STUDY*. BookNet Canada. May 30, 2023. Research & Analysis. Disponibil: <https://s9.ro/2dx6> [accesat 2023-09-04].

9. CHOLASTOVÁ, Barbora. *Situace e-knih a audioknih v českých knihovných State of e-books and audiobooks in Czech libraries*. Disponibil: <https://s9.ro/2dx7> [accesat 2023-09-04].
10. DeWIT, Jessica. *Impact of Audiobooks on Reading Attitudes of Upper Elementary Students*. Disponibil: https://digitalcollections.dordt.edu/med_theses/165 [accesat 2023-09-04].
11. DRĂGĂNEL, Angela. Cărțile audio – o experiență la fel de interesantă și valoroasă ca și cititul clasic. In: *Lectura și scările. Culegere de articole*. Vol. II. Chișinău: BNRM, 2021, pp. 182-195. ISBN 978-9975-3510-2-7. Disponibil: <http://37.233.63.203/handle/123456789/1640> [accesat 2023-09-04].
12. FERRAZ, Mariana. *Audiobook como recurso de ensino para estudantes com dislexia na área de língua portuguesa*. Disponibil: <https://repositorio.unesp.br/handle/11449/242660> [accesat 2023-09-04].
13. FORNES, Nora G. *Los préstamos de libros digitales en bibliotecas aumentan un tercio en 2022*. Disponibil: <https://s9.ro/2dx8> [accesat 2023-09-04].
14. *IFLA Guidelines for Library Services to Persons with Dyslexia – Revised and extended*. Disponibil: <https://s9.ro/2dx9> [accesat 2023-09-04].
15. *Informe Anual del Libro Digital 2022*. Disponibil: <https://s9.ro/2dxa> [accesat 2023-09-04].
16. *Listening*. In: *Audiobook Use in Canada 2021*. Disponibil: <https://s9.ro/2dxb> [accesat 2023-09-04].
17. *Românii ascultă audiobooks: topul cărților audio în 2022. Cu ce să începi*. Disponibil: <https://s9.ro/2dxc> [accesat 2023-09-04].
18. *Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”*. Disponibil: https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/snd2030_obiectiv4.pdf [accesat 2023-09-04].
19. TAN, Ellice K. *Sound, Stories, and Psychology: The Perceptions and Motivations of Audiobook Consumption* (2023). Disponibil: <https://scholarsarchive.byu.edu/etd/9915/> [accesat 2023-09-04].
20. *DeMarque*. Pagina Web. Disponibil: <https://libranda.com/> [accesat 2023-09-04].
21. *eBIBLIO*. Pagina Web. Disponibil: <https://ebiblio.es/inicio.html> [accesat 2023-09-04].